TAMPEREEN KAUPUNKI

HÄMEENKADUN
TERASSIOHJE

8.4.2019

01 JOHDANTO

Terassit elävöittävät katutilaa ja lisäävät kaupungin elinvoimaa. Ne sijoittuvat yleensä yleisille alueille, ja täten tarvitaan yhteistä ohjeistusta, jotta kaupunkitilat ovat turvallisia ja toimivia ja terassiratkaisut kaupunkikuvaan sopivia. Tampereen Hämeenkadulle rakennetaan raitiotietä, mikä muuttaa olennaisesti kadun mitoitusta ja kulkutapoja. Tällä on vaikutusta myös terassien sijaintiin ja mitoitukseen.

Hämeenkadun terassiohje ja siihen liittyvä kartta määrittelevät ulkotarjoilualueiden ja myyntipisteiden mahdollisen sijainnin ja mitoituksen. Ohjeen tarkoituksena on lisäksi helpottaa ulkotarjoiluun ja myyntiin liittyvää luvan hakua kokoamalla yhteen lupaprosessin vaiheet sekä terassikalusteiden ja -rakenteiden ulkoasuun liittyvät ohjeet.

Terassilla tarkoitetaan tässä ohjeessa liiketilan edessä sijaitsevaa ulkotarjoilualuetta, josta on yhteys liiketilaan. Lisäksi ohjeessa osoitetaan Hämeenkadun väliaikaisille myyntipaikolle, kuten kioskeille, myyntikärryille ja myyntipöydille omat alueet ja ohjeet. Hämeenkadun terassiohjetta voidaan soveltaa myös muualla Tampereen alueella ulkotarjoilualueiden ohjaukseen liittyen.

Tampereen kaupungin julkisilla alueilla terassien toimintakausi on vuosittain 1.4.-30.9. Jakson ulkopuolella eli talvikautena alueella ei saa säilyttää kalusteita tai rakenteita ja alue tulee vapauttaa kaupunkiympäristön talvihoidolle, paitsi jos kysessä on ns. talviterassi.

Hämeenkadun terassiohje on valmistunut huhtikuussa 2019. Työn ovat tilanneet Tampereen kaupungin Tilaomaisuuden hallinta ja Viheralueet ja hulevedet -yksiköt. Ohjeen laatimisessa Tampereen kaupunki on käyttänyt Ramboll Finland Oy:tä. Työtä ovat tilaajayksiköiden lisäksi ohjanneet Rakennusvalvonta, Liikennejärjestelmän suunnittelu sekä Kaupunkiympäristön rakentaminen ja ylläpito.

02 KAUPUNKIKUVA

Tampereen ydinkeskustan kadut ovat monimuotoisia kaupunkiympäristöjä, joihin kaupunkilaiset tulevat liikkumaan, työskentelemään, käyttämään palveluja, viettämään vapaa-aikaa sekä kohtaamaan muita ihmisiä. Kadulle sijoittuu kaupunkimainen elämä sen eri muodoissaan: käydään kauppaa ja mainostetaan, järjestetään erilaisia kulkueita ja kokoontumisia, vietetään aikaa kuljeskellen ja katsellen sekä istuskellen katukahviloissa ja terasseilla.

Katuelämä, kadun erilaiset käyttötarkoitukset ja visuaalinen ilme tekevät keskustasta kiinnostavan ja houkuttelevan. Hyvin toteutetut katutilat tarjoavat asukkailleen toisaalta historiallista pysyvyyttä sekä toisaalta arjen elämään viihtyisiä julkisia ulkotiloja, elämänlaatua ja yhteisöllisyyttä.

Kuva 1. *Havainnekuva Hämeenkadusta. (Lähde: Tampereen Kaupunki, 2017)*

Tampereen keskustalla on vahva historiasta nouseva ilme. Hämeenkatu leikkaa Tampereen ydinkeskustan läpi ja sille sijoittuu rakennuksia ja kaupunkitiloja eri aikakausilta. Kadun varrelle sijoittuu paljon palveluita kuten ravintoloita, kahviloita ja liiketiloja.

Hämeenkadun julkisen tilan rakenteissa ja kadunkalusteissa käytetyt materiaalit ovat vahvoja, hillittyjä ja aikaa kestäviä. Musta takorautaperinne näkyy historiallisissa rakenteissa. Uusi ja vanha yhdistyvät luontevasti ja muodostaen hallitun kokonaisuuden. Terassit ovat osaltaan vaikuttamassa Hämeenkadun ilmeesen luomalla viihtyisiä, toimivia ja eläviä oleskelupaikkoja kaupunkilaisten käyttöön.

03 ESTEETTÖMYYS

Esteettömästä ympäristöstä **hyötyvät kaikki.** Terassien tulee olla esteettömiä ja palvelujen saavutettavia asiakkaiden, työntekijöiden ja kadulla liikkujien moninaisuus huomioiden. Muutamia perusmitoituksia esteettömyyteen liittyen:

Lisätietoa esteettömyydestä esimerkiksi Invalidiliitolta

- Ovien ja aukkojen tulee olla vähintään 800mm ja käytävät 900mm leveitä.
- Kulkupintojen kaltevuudet enintään 8 prosenttia.
- Kynnykset mahdollisimman matalia, korkeintaan 20mm.
- Helposti siirrettävät kalusteet mahdollistavat tilan joustavan käytön.

04 TERASSIN SIJOITTUMINEN

Terassit ulottuvat kiinteistön seinästä enimmillään sallitun etäisyyden jalkakäytävälle ja mahdollistavat **esteettömän ja sujuvan kulkemisen**. Vapaa kulkutila jalankulkijoille Hämeenkadulla on pääsääntöisesti 3,5 metriä ja vilkkailla paikoilla 4 metriä. Paikkakohtaiset terassin enimmäisleveydet on merkitty kartalle. (liite 4, liite 5)

Mainoslaitteiden sijoittelun tarkempi ohje Tampereen Rakennusvalvonnan sivuilla.

- Liiketilan sijainti ja koko vaikuttavat terassin sallittuun kokoon. Terassi saa olla enintään kyseessä olevan liiketilan julkisivun pituinen, ulottuen enintään liitekartassa osoitetulle etäisyydelle. (liitteet 1,3, 4, 5)
- Terassialue saa varusteineen sijoittua ainoastaan niille osoitetuille alueille.
- Jalkakäytävän vapaan kulkutilan tulee noudattaa liitekartassa osoitettua leveyttä.
- Terassit voivat kartassa osoitetuissa paikoissa jatkua kortteleiden kulmassa Hämeenkatua risteäville kaduille liikehuoneiston julkisivun verran, mikäli se on mahdollista vapaa kulkuväylä ja kadun kunnossapito huomioiden.

- Liiketilan varauloskäynnit sekä hätäpoistumistiet tulee olla vapaina ja täyttää niille asetetut viranomaisvaatimukset. Pelastuslaitoksen vaatimat mahdolliset palopostit tulee olla käytettävissä.
- Ulko-ovien edessä tulee olla vapaata tilaa vähintään uloskäyntialueen leveyden verran koko matkan jalankulkualueelle saakka.
- Terassi ei saa estää yleisessä käytössä olevan laitteen tai palvelun, esimerkiksi kiinteistön seinässä olevan automaatin käyttöä. Nämä tulee rajata anniskelualueeksi vuokrattavan alueen tai muusta syystä aidatun ei-anniskeluterassin ulkopuolelle. Terassin, joka ei ole anniskelualuetta eikä aidoin rajattu, vuokra-alueen sisällä tulee tarvittaessa varata riittävä tila palvelun käyttöön.
- Terassialueen sijoittuessa korttelin kulmaan tulee terassien päädyt olla rajatut aidalla tai vastaavalla rakenteella. (Kuva 2.)

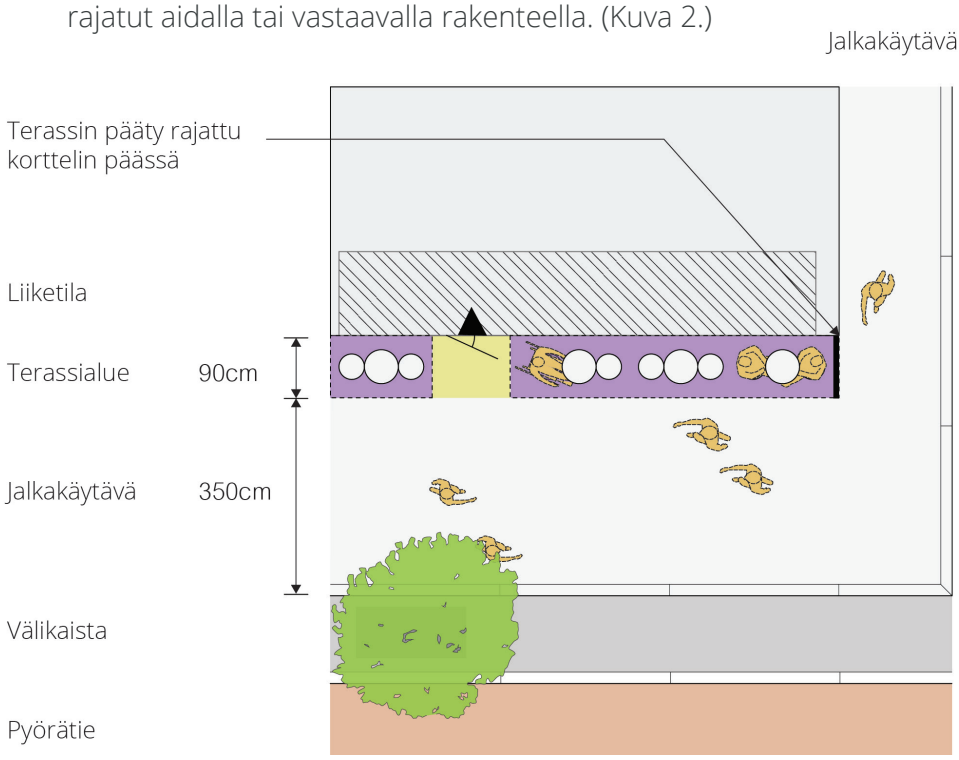

Kuva 2. *Esimerkki terassin sijoittumisesta korttelin kulmaan.*

05 KALUSTEET

Terassikalusteiden tulee olla ulkokäyttöön tarkoitettuja, kestäviä sekä tyylillisesti Hämeenkadun kaupunkikuvaan ja julkisivun arkkitehtuuriin sopivia.

- Kalusteissa tulee pyrkiä kestäviin, laadukkaasti muotoiltuihin kokonaisuuksiin ja pitkäikäisiin ratkaisuihin. Painekyllästettyjä puukalusteita ei sallita.
- Terassikalusteisiin sopivia materiaaleja voivat olla esimerkiksi ruostumaton teräs, alumiini, puu tai muovikomposiitti. Liitteessä 2 on esitetty joitakin esimerkkejä.
- Tuolin istuin on helposti puhdistettava, vettä keräämätön ja lämpimältä tuntuva. Tukeva kädensija auttaa tuoliin istuutumiseen ja siitä nousemiseen.
- Pöytien pintamateriaaleissa tulee huomioda kirkkaan auringonpaisteen vaikutukset kestävyyteen ja häikäisyyn. Pöytien jalat ovat mahdollisimman tukevia ja pöydät tasapainoisia.

06 TERASSIALUEEN RAJAAMINEN

Lisätietoa terassialueen rajaamisesta Aluehallintoviraston sivuilta.

Terassialueiden rajaamisen käytetyt rakenteet eivät saa rajoittaa kadulle määriteltyä vapaata kulkutilaa tai sulkea kadun näkymiä.

- Anniskelualueeksi vuokrattu terassialue tulee rajata tai merkitä selvästi Aluehallintoviraston edellyttämällä tavalla. Muilla kuin anniskelualueilla terassin rajaaminen on vapaaehtoista, mutta se auttaa hallitsemaan läpikulkua ja kalusteiden siirtymistä terassialueen ulkopuolelle
- Rajaamisessa käytetyt rakenteet ovat mahdollisuuksien mukaan avoimia, eivätkä ne saa muodostaa näkemäesteitä turvalliselle liikkumiselle. Rajaamiseen soveltuvia tapoja ovat esimerkiksi metallikaiteet, köydet, viimeistellyt puukaiteet ja istutusastiat. Painekyllästettyä puuta ei tule käyttää.
- Kaiteiden tulee olla tummia.
- Kaiteisiin ei saa ripustaa suojakankaita tai banderolleja.
- Terassialuetta rajaavien elementtien rakenteiden minimikorkeus on 60 cm ja maksimikorkeus 90 cm. Tarvittaessa läpinäkyvä melu/tuulensuoja voi jatkua korkeammalle, enintään 150 cm. Rajaavat elementit on sijoitettava sopimuksessa määritellyn terassialueen sisäpuolelle.

07 KATTAMINEN

Lisätietoa markiiseista ja muista rakenteista Tampereen rakennusvalvonan sivuilta.

- Terassin kattamiseen voi käyttää päivänvarjoja tai markiiseja. Erillisiä katoksia tai pergoloita ei sallita.
- Kattamisen tulee sopeutua muodoltaan, väritykseltään ja rakenteeltaan julkisivuun ja ympäristöön.
- Korkeussuunnassa vapaan tilan tulee terassialueella olla aina vähintään 220 cm.
- Julkisivuun kiinnitettävät rakenteet kuten markiisit edellyttävät taloyhtiön suostumuksen, sekä toimenpideluvan hankkimisen tai suunnitelman hyväksyttämisen kaupungin rakennusvalvonnasta.
- Huomioi, että terassin kattaminen (myös markiisi) ja rajaaminen peittävästi julkisivun lisäksi kahdelta sivulta tulkitaan tupakkalain mukaiseksi sisätilaksi, jossa tupakointi on pääsääntöisesti kielletty.

08 TERASSIALUEEN ALUSTA

Pääsääntöisesti terassikalusteet tulee sijoittaa suoraan katupinnalle. Terassien alustarakenteet ovat sallittuja vain kaltevilla pinnoilla.

- Jos kadun pinta on kalteva tai epätasainen, eikä terassikalusteita voida sijoittaa suoraan kadun pintaan turvallisesti, on siitä mainittava terassihakemuksessa ja esitettävä alustarakenteiden ratkaisu piirustuksissa.
- Alustan tulee olla siisti ja hillitty. Alusta on korkeudeltaan mahdollisimman matala, esteetön, eikä estä liiketilaan kulkua.
- Terassien alustan tulee olla turvallinen myös märkänä.
- Kiinteät rakenteet ja alustarakenteet vaativat aina toimenpideluvan tai suunnitelman hyväksyttämisen kaupungin rakennusvalvonnasta. Jos

rakenteet halutaan pitää alueella myös kesätoimintakauden päätyttyä, tulee alueen käyttö hakea ympärivuotiseksi.
- Terassien alustarakenteet eivät saa estää hulevesien virtaamista kaivoihin.
- Terassikäyttöön vuokrattavaa maa-alaa ei saa turmella esim. alustaa kiinnittäessä. Tarvittaessa vuokraajan tulee ennallistaa maa-ala kaupungin edellyttämällä tavalla.
- Terassirakenteita ei saa kiinnittää mekaanisesti Hämeenkadun luonnonkivilaatoitukseen.

09 TERASSIALUEEN VALAISTUS

- Terassin valaistuksessa tulee ottaa huomioon ympäristön muu valaistus.
- Valaistus tulee kohdentaa terassialueelle siten, ettei se aiheuta häiriötä muulle toiminnalle.
- Kynttilöitä voi käyttää, mikäli asian hyväksyy myös liikehuoneiston omista- ja / kohteen isännöitsijä huomioiden kyseisen kiinteistön turvallisuusohjeet. Kynttilät tulee suojata ja sijoittaa niin, etteivät ne aiheuta palovaaraa. Epäselvissä tilanteissa tulee kääntyä pelastusviranomaisen puoleen.

10 YLLÄPITO, HUOLTO JA YMPÄRISTÖ

Lisätietoa alueiden ylläpidon asetuksista Finlex sivuilta.

Lisätietoa meluntorjunnasta Tampereen kaupungin sivuilta.

Lisätietoa ympäristön suojelusta Tampereen kaupungin sivuilta.

- Terassin ja sen välittömän ympäristön siistinä pitäminen on terassin vuokraajan vastuulla. Siistiminen koskee myös muualta tulevaa roskaa kuten lehtiä tai risuja. Terassilla, jossa on ruokatarjoilua, tulee pöydät siistiä ruokailun päätyttyä.
- Tupakantumpeille on varattava oma keräysastia.
- Jalkakäytävän puhtaanapito ja talvikunnossapito tontin vierellä on kiinteistön haltijan vastuulla. Terassin ja sen lähiympäristön hoidon vastuista ja järjestämisestä tulee sopia yhdessä kiinteistön kanssa.
- Talviterassilla tulee huolehtia lumen poistosta ja liukkauden torjunnasta.
- Terassin toiminnasta ei saa aiheutua ympäristölle melu- tai hajuhaittaa.
- Äänentoistolaitteiden käyttöä klo 22-07 rajoittavat ympäristönsuojelumääräykset. Tästä poikkeaminen on luvanvaraista.
- Äänentoistolaitteiden suuntaamisella ja säädöillä voidaan vaikuttaa merkittävästi aiheutuvaan melutasoon ja melun häiritsevyyteen.

11 TERASSI SULJETTUNA

- Terassin tulee olla suljettunakin siisti.
- On suositeltavaa, että siirrettävät kaiteet ja pinottavat kalusteet on varastoitu liiketilan eteen terassialueelle mahdollisimman pieneen tilaan.
- Kalusteet on hyvä lukita, jottei niihin kohdistu ilkivaltaa.

12 RAKENTAMINEN JA PURKU

- Terassitoiminnan edellyttämä rakentaminen ja purku tulee tapahtua toimintakauden (1.4.-30.9.) aikana.
- Vuokrasuhteen päätyttyä vuokralainen on velvollinen poistamaan vuokra-alueella olevat rakenteet ja laitteet sekä kunnostamaan alueen vuokranantajan hyväksymään kuntoon.
- Rakentamisesta ja purkamisesta ei saa aiheutua haittaa liikenteelle tai ympäröivälle toiminnalle.
- Tarvittaessa rakenteet tulee purkaa huollon tai muiden poikkeustilanteiden johdosta. Näistä ilmoitetaan erikseen ja neuvotellaan sopimuskumppaneiden välillä.

13 TALVITERASSIT

Talviterassit noudattavat pääpiirteittäin samoja ohjeistuksia kuin kesäterassitkin.

- Mahdollinen halukkuus talviterassin pitämiseen tulee mainita hakemuksen yhteydessä. Anniskelullisen talviterassin toimintakausi on ympärivuotinen (1.1.-31.12.).
- Ympärivuotinen lupa vaaditaan myös talvikaudeksi paikalleen jätettäville rakenteille riippumatta siitä, harjoitetaanko terassitoimintaa talvikaudella. Nämä edellyttävät lisäksi rakennusvalvonnan luvan.
- Talviterassit noudattavat yleisiä paloturvallisuusmääräyksiä. Erityistä huomioita tulee kiinnittää mahdollisten lämmittimien turvalliseen kiinnittämiseen, sijoitteluun ja paloturvallisuuteen.
- Ympärivuotisen terassin rakenteiden tulee kestää sään vaihtelut ja kunnossapito. Rakenteet eivät saa estää yleisten alueiden kunnossapitoa. (ks. myös 08 Terassialueen alusta).
- Lumen poisto ja liukkauden torjunta tulee olla asianmukaisesti hoidettu.
- Mahdollisten tekstiilien ja varusteiden, kuten asiakkaille tarjottujen huopien ja tyynyjen tulee olla paloturvallisia ja siistejä.

14 TERASSEJA KOSKEVAT LAIT JA MÄÄRÄYKSET

Yrittäjä on velvollinen seuraamaan uusimpia lakeja ja määräyksiä. Aluehallintovirastolta haetaan lupaa anniskelun harjoittamiseen, anniskeluaikoihin ja muihin harjoittamiseen vaikuttaviin seikkoihin.

Valvira valvoo Aluehallintoviraston myöntämiä päätöksiä ja määräyksiä. Muussa ulkoaluetta koskevassa käytössä valvontaa suorittaa Tampereen kaupungin palveluyksiköt niille kullekin kuuluvien vastuiden mukaisesti.

Lisätietoa anniskelu-ulkoilmaravintoloihin sovellettavasta laista Finlexin sivuilta.

Lisätietoa anniskelun valvonnasta Valviran sivuilta.

Lisätietoa tupakkalaista Finlexin sivuilta.

Lisätietoa ympäristön suojelusta Tampereen kaupungin sivuilta.

Lisätietoa Aluehallintoviraston lomakkeista.

Terassialueita joissa voidaan nauttia alkoholipitoisia juomia ohjaavat lait ja määräykset:

- Alkoholilaki (1102/2017)
- Valtioneuvoston asetus alkoholilain täytäntöönpanosta (151/2018)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus alkoholilain valvonnasta (158/2018)

15 MYYNTIPAIKAT

Lisätietoa ulkomyyntipaikoista Tampereen kaupungin sivuilta.

Lisätietoa elintarvikehygieniasta Tampereen kaupungin sivuilta.

Myyntipaikat ovat kaupungin osoittamia alueita Hämeenkadun varrella, joilta voidaan joustavasti ja lyhyemmillä sopimuksilla vuokrata paikkoja kaupankäyntiin. Myyntipaikkoja ovat esimerkiksi kioskit, jäätelökioskit, myyntipöydät ja -kärryt.

- Myyntipöydät ja myyntikärryt ovat väliaikaisia katutilaan sijoitettavia kalusteita. Ne pystytetään myyntitoiminnan ajaksi ja puretaan pois aina myyntiajan tai sopimuksen päätyttyä. Myyntipöydässä voi olla sitä suojaava katos. Myyntipöydät voivat sijoittua kartassa merkitylle alueelle. Katso liite 3 ja liite 4.
- Kioskeille on varattu omat alueet ja ne on merkitty karttaan. Alueille voi sijoittua kioski sekä sen terassikalusteita. Jäätelökioskeille on lisäksi osoitettu omat alueet Hämeenkadun varrelta. Kaikkien kioskien kalusteet ja varusteet noudattavat terassiohjeen määräyksiä. Katso liite 3 ja liite 4.
- Elintarvikemyynnissä tulee huomioida elintarvikehygienian vaatimukset.

16 TERASSIN TAI MYYNTIPAIKAN HAKUMENETTELY

Lisää ajanmukaisia karttoja Tampereen kaupungin sivuilta.

Lisätietoa ulkotarjoilualueista Tampereen kaupungin sivuilta.

Terassihakemus Tampereen kaupungin sivuilta.

Myyntipaikkahakemus Tampereen kaupungin sivuilta.

Hakemus alkoholijuomien anniskeluun Aluehallintoviraston sivuilta.

Terassin tai myyntipaikan lupaa hakiessasi:

1. Mieti, toimiiko terassi tai myyntipaikka kesällä, talvella tai ympärivuotisesti sekä onko terassilla anniskelua.
2. Pyydä lausunto terassin perustamisesta kiinteistön isännöinnistä/taloyhtiöltä.
3. Tarkista kartalta terassin mahdolliset rajat huomioiden liiketilan sijainti ja julkisivun pituus tai myyntipaikan mahdollinen sijainti. Piirrä mittakuvat halutusta terassin / myyntipaikan koosta, apuna voit käyttää liitteinä olevia karttoja. Mikäli kaupunkitilan rakentamisen edetessä kaupunkitilaan tulee myöhempiä muutoksia, arvioidaan hakemus ajankohtaisen tilanteen mukaan.
4. Täytä ja lähetä hakemus terassille (ulkotarjoilualue) tai myyntipaikalle kaupungin verkkosivuilla. Tarvittavat liitteet määräytyvät haettavan luvan mukaan ja ne jätetään verkkohakemuksen yhteydessä.
5. Anniskeluterassin lupaa hakiessasi noudata lisäksi Aluehallintoviraston prosessia anniskeluun liittyen.
6. Hakemus käy tarvittaessa lausunnoilla kaupungin muissa palveluyksiköissä. Hakemuksen jättäneeseen yhteyshenkilöön otetaan yhteyttä, mikäli asia edellyttää lisäselvityksiä.
7. Hakijan yhteyshenkilölle vastataan hakemukseen sähköpostitse tai viranhaltijapäätöksellä, riippuen haettavasta luvasta. Vastauksessa ilmoitetaan asian tunnistetiedot tai puitepäätös, johon luvan myöntäminen perustuu. Lisäksi ilmoitetaan luvan tai vuokrasopimuksen allekirjoittamisen tarpeesta.

17 LIITTEET

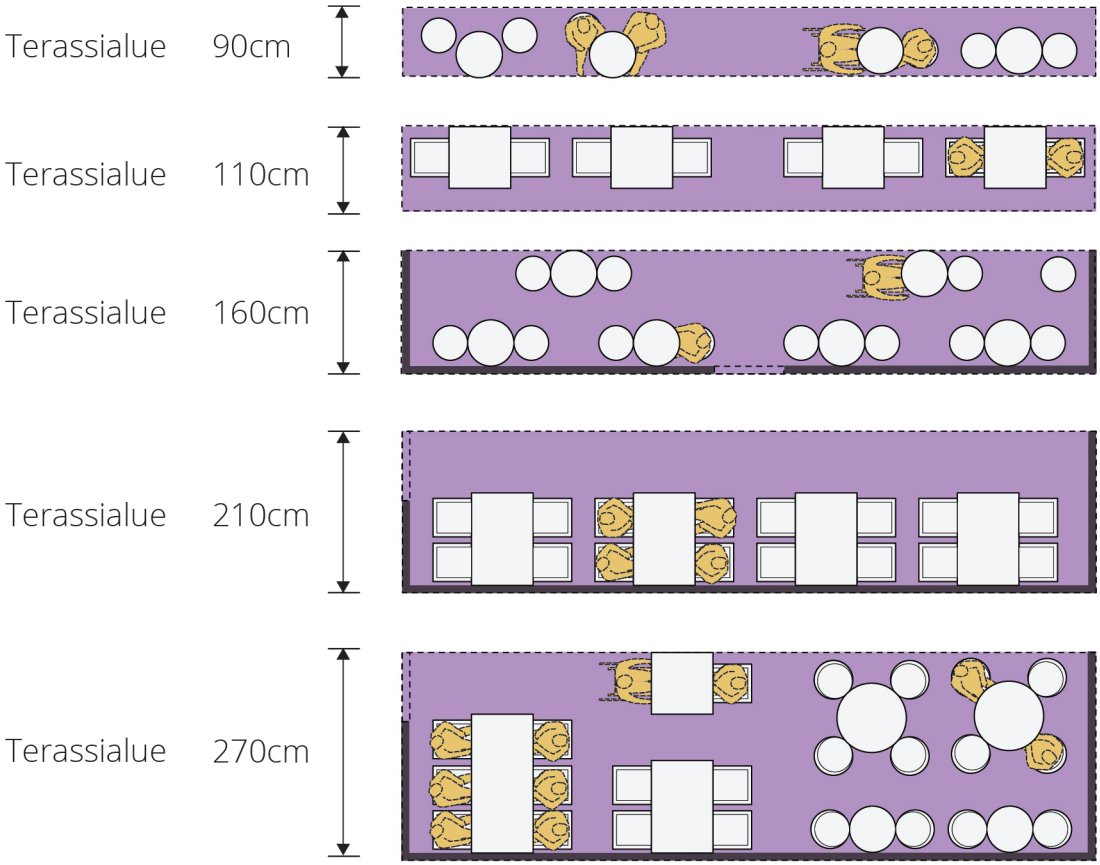

Liite 1. Esimerkkejä terassien eri mitoista Hämeenkadulla. Mittasuhde 1:100

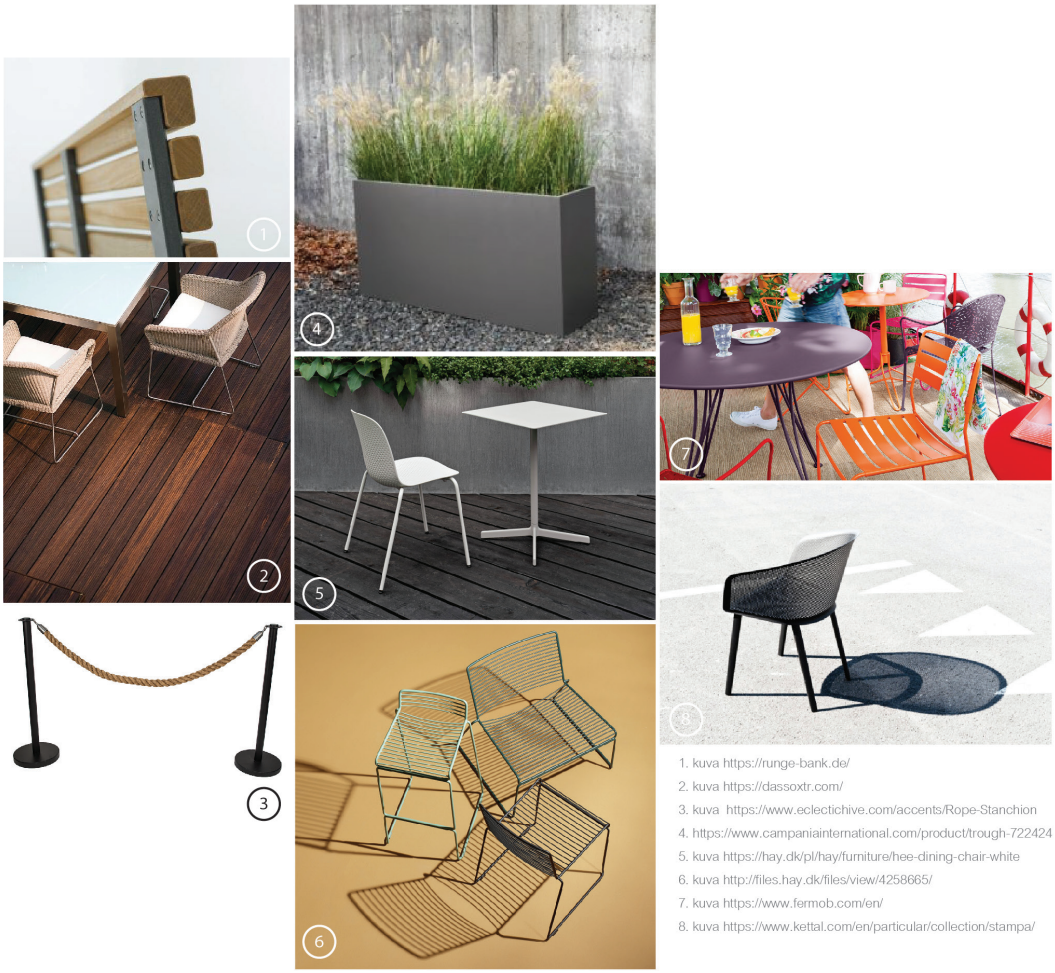

1. kuva https://runge-bank.de/
2. kuva https://dassoxtr.com/
3. kuva https://www.eclectichive.com/accents/Rope-Stanchion
4. https://www.campaniainternational.com/product/trough-722424
5. kuva https://hay.dk/pl/hay/furniture/hee-dining-chair-white
6. kuva http://files.hay.dk/files/view/4258665/
7. kuva https://www.fermob.com/en/
8. kuva https://www.kettal.com/en/particular/collection/stampa/

Liite 2. *Esimerkkejä terassien kalusteista ja varusteista.*

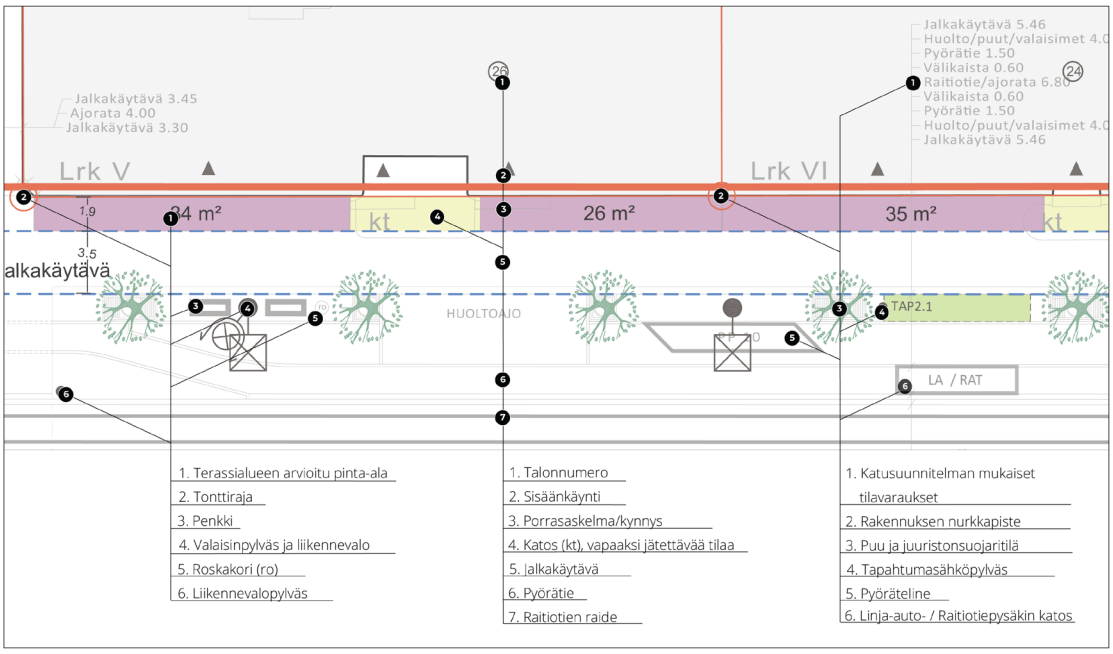

Liite 3. *Liitekarttojen 4 ja 5 merkintöjä. Ei mittakaavassa.*

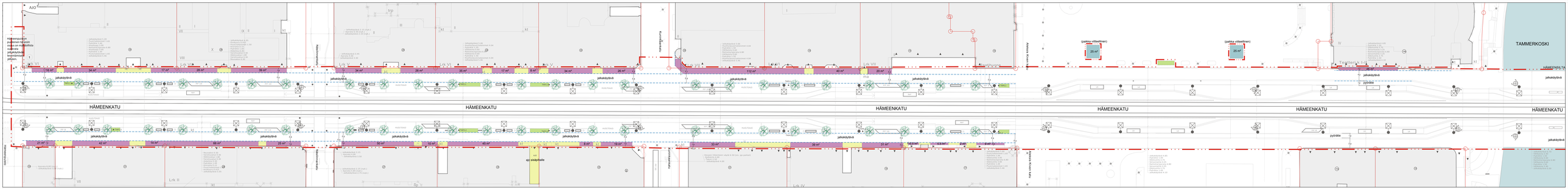

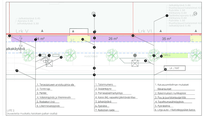

1 LIÄTETO:
Hämeenpuiston kulmassa olevan liikettäin mahdollisuus laajentaa Hämeenkadun puolelsta terassia kulman yrejäin Hämeenpuiston puolelle selvitettäin myöhemmin Hämeenpuiston rattaisujen peruuteella.

MERKINTÖJEN SELITYKSET

- Tarkastelualueen raja
- Oleva rakennus
- Vapaaksi jäettävä tila, kuten yleinen käynti rakennuksen, portikkongin tai sisäphalle
- Mahdollinen ulkotarjoilualue / terassi. Kivijalkayritysten vuokrattavaksi soveltuva pinta-ala
- Jäätelokioski ja sen kalusteille varattu alue
- Muu myyntipiste tai kioski ja sen kalusteille varattu alue
- Vapaa kulkutila. Vapaan kulkutilan ja terassialueen leveys (meträ)
- Valaisinpylväät (Hämeenkadun valaisin ja muu), liikennevalot (pyrkäässä ja kiinnitettynä valaisimeen)
- Tapahtumasähköpyvivä, sähkökaappi

0 10 20 30 meträ

LIITE 4. Hämeenkadun terassiohje - LÄNSI, 1:200

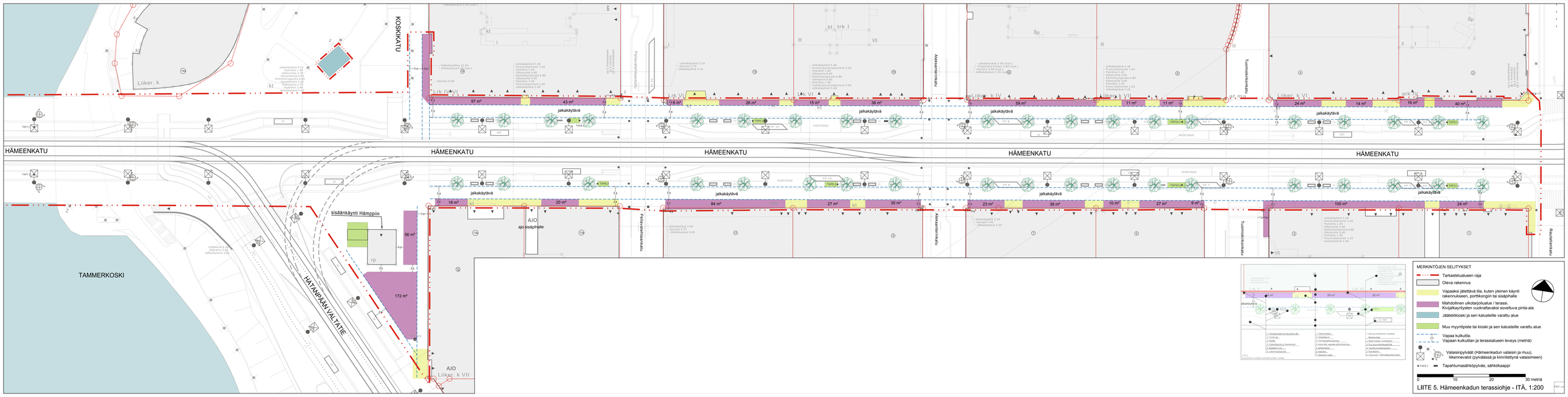

LIITE 5. Hämeenkadun terassiohje - ITÄ, 1:200